

Efekti majske poplave na mentalno zdravlje stanovnika na području grada Banja Luka

Jelene Bajić¹, Irena Pašić²

¹Magistar psihologije, Banjaluka, Bosna i Hercegovina, jelena.bajic87@gmail.com

²Magistar Psihologije Banjaluka, Bosna i Hercegovina, irenche87@live.com

Sažetak: U ovom radu nastojali smo da vidimo na koji način su poplave uticale na mentalno zdravlje ljudi, odnosno da li postoji razlika između stanovništva koje je bilo poplavljeno u pogledu izraženosti distresa i zastupljenosti određenih psihičkih tegoba u odnosu na stanovništvo koje nije bilo pogođeno ovom prirodnom katastrofom. Zanimalo nas je da li su prisutne razlike po polu u pogledu zastupljenosti distresa i psihičkih tegoba.

Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 155 ispitanika sa područja grada Banja Luke, od toga 78 sa poplavljenog i 77 sa ne poplavljenog područja. Podaci su dobijeni putem Upitnika opšteg zdravstvenog stanja (General Health Questionnaire-GHQ), te liste različitih psihofizičkih tegoba kreirane od strane autora za potrebe ovog istraživanja.

Dobijeni podaci govore da je distres izraženiji kod ispitanika koji dolaze sa poplavljenog područja u odnosu na ispitanike sa ne poplavljenog područja. U odnosu na polne razlike dobijeni podaci govore takođe o većoj izraženosti distresa kod žena.

Takođe, podaci dobijeni kroz istraživanje govore o većoj zastupljenosti psihofizičkih tegoba kod ispitanika sa poplavljenog područja te su neke od njih: napetost, povišena napetost u periodima većih padavina, glavobolje, napadi panike, problemi sa spavanjem, povišen krvni pritisak, pad interesovanja za svakodnevne životne aktivnosti..., te isto tako dobijeni rezultati govore o većoj prisutnosti psihofizičkih tegoba kod osoba ženskog pola.

Ključne riječi: poplavljeno stanovništvo, mentalno zdravlje, distres, psihofizičke tegobe.

Datum prijema rada: 4. septembar 2015.

Datum odobrenja rada: 12. septembar 2015.

UVOD

Poplave predstavljaju jednu od najvećih prirodnih katastrofa. U proteklih deset godina na područje Evrope u poplavama život je izgubilo oko hiljadu ljudi, a više od tri miliona su bili pogođeni ovom prirodnom nepogodom (Stanke, Murray, Amlot, Nurse, Williams, 2012). Shodno ovom, možemo da zaključimo da poplave predstavljaju vanredan događaj koji ima uticaj na živote ljudi, naročito ako se radi o poplavljenom području koje je naseljeno. Pored materijalne štete koju ostavljaju iza sebe, poplave takođe utiču kako na fizičko, tako i na mentalno zdravlje ljudi, ali i na druge socijalne aspekte života (Šimić, 2010).

U maju ove godine stanovništvo Bosne i Hercegovine se suočilo sa ovom prirodnom katastrofom, nakon rekordnih padavina koje nisu bile zabilježene u posljednjih 120 godina. Poplava izaziva različite stresne reakcije, naročito u prvim danima nakon pojave događaja. Kako smo svi različiti, tako se i reakcije ljudi razlikuju. Ono što je karakteristično jeste da su to reakcije privremenog karaktera koje sa vremenom

nestaju i ljudi počinju da se ponašaju na uobičajen način tj. onako kako su se ponašali prije poplave (Šimić, 2010). Međutim, ono što ostaje jeste period nakon poplava koji može biti izuzetno stresan za stanovništvo, te dolazi do pojave različitih izvora stresa. Tako, u prvom redu mogu da se navedu izvori stresova vezani za zdravlje, kao što je nemogućnost pristupa zdravstvenim ustanovama, dolazi do pogoršanja zdravstvene slike, pojava novih problema vezanih za fizičko i mentalno zdravlje; porodični i društveni stresori, ekonomski stresori što je vezano za probleme naknade, oporavak i obnovu doma, gubitak posla, zatim osjećaj gubitka kontrole i strah od ponavljanja iste katastrofe i sl. (Stanke, Murray, Amlot, Nurse, Williams, 2012).

Dalje, kada se govori o doživljaju poplave na mentalno zdravlje ističe se i značaj određenih osjetljivih grupa, odnosno, određena populacija ljudi za koju se smatra da imaju izraženiju potrebu za razumjevanjem i podrškom. Tu se prije svega navode žene (samohrane majke, trudnice, majke sa malom djecom); muškarci (bivši borci, ljudi

u odnosu na muškarce: napetost, razdražljivost, napetost u periodima većih padavina, problemi sa koncentracijom, problemi sa spavanjem, osjećanje bespomoćnosti, glavobolje i bolovi u predjelu želuca.

Naime, trebamo napomenuti da ovaj rad ima i svojih nedostataka, s obzirom da na našim prostorima je jako mali broj istraživanja na ovu temu. Uzorak koji je korišten u istraživanju je mali, pa rezultate koje smo dobili treba uzeti sa rezervom i ne trebamo ih generalizovati. Instrument koji je prvi put kreiran za potrebe ovog istraživanja u budućim istraživanjima trebao proširiti, te doraditi u smjeru veće pouzdanosti.

Na kraju, možemo da zaključimo da je istraživanje doprinijelo osnovnoj svrsi, dobili smo rezultate koji nam govore na koji način je ova prirodna katastrofa uticala na mentalno zdravlje ljudi, te kako se ljudi nose sa posljedicama iste. Ovo istraživanje otvara pitanja, koja zavređuju da se i u budućnosti bolje ispita i istraže.

LITERATURA

Menne, B., Murray V. (2013). *Floods in the WHO European Region: Health effects and their prevention*, preuzeto sa <http://www.euro.who.int/en/health-topics/>

environment-and-health/Climate-change/publications/2013/floods-in-the-who-european-region-health-effects-and-their-prevention , 19.11. 2014 u 15:00h

Murray, V., Caldin, H., Amlot, R., Stanke, C., Lock, S., Rowlatt, H., Williams, R. (2011). *The effects of flooding on mental health*, preuzeto sa <http://currents.plos.org/disasters/article/the-effects-of-flooding-on-mental-health-outcomes-and-recommendations-from-a-review-of-the-literature/> , 15. 10. 2014 u 21:00h

Tunstall, S., Tapsell, S., Green, C., Floyd, P., George, C. (2006). *The health effects of flooding: social research from England and Wales*, preuzeto sa www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17036844 , 04. 10. 2014 u 18:00 h

Public Health England. (2014). *Flooding and mental health: Essential information for front-line responders*, preuzeto sa www.gov.uk/phe , 15.10. 2014 u 14:00h

Šimić, Z. (2010). *Psihološke i socijalne dimenzije poplave*, preuzeto sa http://www.psihoportal.com/materijali/psihologija%20poplava_ZSimic.pdf , 05. 01. 2015 u 17:00h

Yetoo, M. (2014). *Possible impacts of floods on mental health*, preuzeto sa <http://www.risingkashmir.com/psychological-impact-of-floods/> , 21.12.2014 u 14:00h

Effects of May floods on the mental health of residents in the city of Banja Luka

Jelene Bajić¹, Irena Pašić²

¹Master of Arts in Psychology, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, jelena.bajic87@gmail.com

²Master of Arts in Psychology Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, irenche87@live.com

Summary: This study endeavours to explain how did the floods affect people's mental health, apropos, and is there difference between the population that was flooded in terms of expressing distress and experiencing some psychological problems. We wanted to know are there gender differences in terms of distress expression.

The study was performed on a sample of 155 respondents, of whom 78 of them were affected by floods and 77 were not affected with this natural disaster. Data was obtained through General Health Questionnaire-GHQ and one list which contains different psychological problems created by the authors for this particular study.

The obtained data show that distress is more common with the people affected by the flood. Regarding gender differences, distress is more expressed amongst women. The data shows bigger psychophysical hardship between respondents involved in the flood and some of them are tension : increased tension in periods of higher periods, headaches, panic attacks, sleep disorders, high blood pressure, digression of interest in everyday life. Given results show greater presence psychophysical problems amongst female gender.

Key words: flooded population, mental health, distress, psychophysical problems.